

Tönköl József

(1948, Nyőgér)

költő, hírlapíró, karikaturista,
Győrben él

Tönköl József

Az a másik élet

Anya Alzheimer-kóros lett. Otthon ápoltam, etettem, itattam, tisztába tettem, mint a csecsemőt, vigyáztam rá, nehéz volt az állandó felügyelet, fárasztó a gondoskodás, halálosan kimerültem. A szomszédasszony segített. Későig dolgoztam az íróasztal lámpafényében, sokat cigarettáztam, füzetek fölé hajoltam, dolgozatokat javítottam, bóbiskoltam, elszunynyadtam, addig olvastam, hogy elaludtam.

Álmomban szentelt barkát dobtam a tűzre, segítsen, mert beteg van a háznál. Anya gyakran csavargott, felébredt éjszaka, lassan indult el, tapogatózva, kinyitotta az ajtót, kiszökött, órákig bolyongott. Kerestem, hazahoztam, elszomorodtam. Mikor újhald volt, akkor mindig ment, néha nagyon messzire. „El akarok szakadni kétféle. A fejem egy mázsa só. Úgy visz, mint aki részeg. A szívemet összefogja, nem tudom, mi fogja össze. Belül nem enged valami lélegezni. Felhúzódott a gyomrom, meg tudnék fulladni tőle. Ha felnyitnák a mellem, hogy azt a csomót, vagy megposhadt, összealudt vért kidobják onnan, kicsit még élélhetnék valameddig.”

Az utolsó tíz évét így töltötte. Végül elfelejtette a nevemet, nem ismert meg. „Mit keres maga itt? Össze kell szedni a sirálytojások héját!” Aztán tátott szájjal bámult rám. Sötét arcán fehér platánfoltok voltak, mint most az enyémen, igen, ugyanolyanok, és nem másképp. Máskor meg azt mondta, mérges bogarak mászszák, és egy nagy szürke lovat látott a járdán. A ló egy héten át minden este eljött, kicsapta az ajtót, és egy malomkövel nyomta a mellét. Anyyira, hogy majd kiszakadt. „Maga rakta tele a fejemet parázssal?”

Az anyám sorvadt, egynéhány órán át eszénel volt, összeszáradt, mint akit megrontottak, akkora volt, mint egy hatéves kislány, úgy tönkrement. Annyira elfogyatkozott szegényke, hogy nem volt reménység hozzá, hogy megéljen. Negyven kilónál is kevesebb lett. Fürdettem, reszketve s hamar öltöztettem, azt hitte, hogy az anyja vagyok. Nem tudta, hol van, minek van ott. Se nem élt, se nem halt, megkoronázta az Isten sok nyomorúsággal, az ágyban be- és kilélegezte a bűnöket, amiket elkövetett, a múltat, az egészséget, az ifjúságot, az erőt, az iskolai órákat, a színházi pillanatokot, az üres színpadot, a hangversenyeket, a gömbakácokat, a falusi kerítésfonadékok gyöngéd ragyogását, a harmattá nehezülő szavakat: „Ne add, Urunk, hogy bennünket a vér álmunkban megférgesítsen, fekete epévé változzon, eszelősek legyünk, az embereket meggyűlöljük, magányosan éljünk! A halál csak azt a helyet öli meg, ahonnan származunk, azokat a szokványos eseményeket, amelyek már régen megtörténtek, homályosak, megbízhatatlannok, a halál csak a körmöket, vékonyka ujjainkat, szüleinket, gyerekeinket, unokáinkat öli meg, a verseket, a repce-, az akácvirág mézét. Világosodjék, Uram, a Te fényed a Te szolgáláidra, ragyogjon a Te orcád!” Szunnyadozott erőtlenségében, nem bírt enni, ha evett is, mintha a háta mögé hajigálta volna az ételt. Vert a gyomra, rebegett, égett a torka, sok nyála jött fel, nem győzte élesen köpködni. Egyszer aztán vállalai összelöttyedtek, mindennapos álmából átfordult az örökbe, aztán nem jött ki már belőle semmi hang, a szeme felmeredt, e világból kimúlt az én szemeim elől, nyakig a dunyhába takarva.

Nem mindenkinek való azt nézni, de én nem féltem, azért keresztbe tett kézzel megfogtam a lábfejét, és mintha a zuhanás pillanatában én is kizuhantam volna az emlékezetéből a szobával, a szeptemberrel, sürgönydróttokkal, fecskékkel, sirálytojásokkal együtt.

Hát eddig tart az élet, a születés lepedőjétől a halálig, az első fürösztestől az utolsóig, meztelenségtől a meztelenségig. Az a másik élet, az a világosabb. Amikor az ember már madár. Vagy csillag. Mi legyen? Levettem a keskeny aranygyűrűjét, a fülbevalóját, kivettem szájából a protézist. Közben elképzelttem a dáliák villogását a kertben, a fölmordult kutyát, ahogy megrántotta a fejét, és összecsatintotta a fogait. Az anyámat apró asszonymnak láttam, engedtem volna, hogy szóljon hozzám, hogy mondjon valamit, amit nélküle nem tudhatok, megoszson

Trianon anix XIII.

bosszúságokat, gyalázatot, szomorúságot, jósgos cselekedeteket, könyörögjön esőért, áldásért, jó szerencséért, bocsánatot kérjen azoktól, akiket megbántott, akikkel korábban netán haragot tartott.

A barna koporsót kítették, benne feküdt az anyám, lába ki volt nyújtva, szeme-szája be volt csukva, imakönyvére és szívére tett kézzel feküdt, beszakadt házfalak nyomták. Az esperesplébános pallót dobott a gyarló, de igazulni vágyó lelkeknek, a temetésből rá emlékszem, a szomorú énektől megperzselődött szájára, és beszélt kitépelt madárszárnyakról, földről, itt-létről, a családkról és rólam, az anyámról, hogy a kereszt jelét magára vette, az Istennek nevét segítségül hívta, annyiszor és annyiszor imádkozott Krisztus földi életének emlékeztére és tisztességére, hitt a szeplőtelen szűznek és az égben levő szenteknek, hogy zokszó nélkül cipelt súlyos terheket, és arra emlékszem, rengetegen voltunk, falubeliek, szomszédok, ismerősök, barátok, néhány kolléga, és anyám koporsóját leengedték a gödörbe, és megnyugtattott az, hogy vele van az Isten, aki görbe vonalakon is írhat egyenesen, aki teremtette a világot, aminek közeledik a vége. Akkor nem lesz semmi, se víz, se étel, csak bőgés, bömbölés, úgy, mint a szamar, ordítás, rémülés, keserves zokogás, jajgatás, fohászzkodás, és a jók jobb felől, a rosszszak balról. Ha meghalunk, akkor az ítéleten állunk, akkor az Isten előtt vagyunk, akinek lábai hasonló a kemencében égő sárgarézhez. A hatalmas és igaz bíró szemei olyanok, mint a tüzláng, szavai, mint a kétélű kard, pirongatásai, mint a vizeknek zúgása, tekintete, mint a villámlás. Kitetszik az ítélet szörnyűsége, ami rettenetes lesz, a világon hasonlót nem lehetett látni, hallani vagy olvasni. Hogy szeretted a gyermekedet, megtanítottad-e a szükséges dolgokra? Hogy viselted lelkének gondját? Eleget tettél-e kötelességednek? Ez lesz az első ítélet. Akkor majd kéred a hegyeket, a kősziklákat, hogy essenek rád, rejtessen el. Menj elevenen a pokolba, menj tova, tudsz eleget!